

Продајна цена пастеризованог млека (3,2% масти) била је целе 1954. године 27 динара. И поред тога да је порасла продаја свежега млека, она је још увек ниска, јер износи само 0,3 литара по једном становнику. Тако малу потрошњу свежег млека условљава садашњи животни стандард. За илустрацију нека послужи анкета млекарне, која је обухватила 2537 ученика основних школа и ниже гимназије у Крању. Анкета је показала, да само 371 ученик пије за доручак млеко или 14%, док 1927 или 75% пије белу кафу, 215 или 8,4% пије црну кафу или чај, а 24 ученика или 2,6% је дошло у школу без доручка.

Откупна цена скопске млекарне је апсолутно највиша у Југославији, јер износи 33 динара за 3,2%, али је зато продајна цена свежега млека 40 динара. Постигнуто у суштини није ништа, јер добру откупну цену плаћају потрошачи.

Инг. Душан Витковић, Београд

ТРЖИШТЕ КАЗЕИНА

Казеин је данас важан трговински артикул, који се много тражи на светском тржишту. Од њега се израђују многобројни и разноврсни предмети, као што су: специјални препарати за примену у техници, медицини, за исхрану итд. Док се раније казеин употребљавао углавном у дрвној индустрији, данас се он употребљава у авионској, хемијској, текстилној, кожној, прехранбеној индустрији и у индустрији папира, па чак и у медицинској индустрији. Штавише, за поједине гране прерађивачке индустрије казеин није само помоћни материјал, него основна сировина, као на пр. производње пластичних маса од протеина или казеинске вуне »Ланитал«.

Светска производња казеина из дана у дан расте. После рата она се овако кретала:

1938 г.	7,900.000 тона
1949. г.	6,200.000 тона
1950. г.	7,400.000 тона
1951. г.	8,000.000 тона

Од европских земаља највише казеина произведе: Данска, Француска, Холандија, Норвешка и Швајцарска. Од ваневропских земаља, на прво место долази Аргентина, затим САД и Канада. Аргентина је своју производњу скоро удвостручила још 1950 г. у односу на предратну производњу. Производња казеина у Аргентини кретала се овако:

1938. г.	1,670.000 тона
1948. г.	2,740.000 тона
1949. г.	2,520.000 тона
1950. г.	2,960.000 тона
1951. г.	2,830.000 тона

Као што се из овога прегледа види, Аргентина производи преко 30% светске производње. Она је у исто време и највећи извозник казеина. Само у току 1951. г. Аргентина је извела 1,760.000 тона.

И наша домаћа индустрија троши знатне количине казеина, само ми немамо о томе срећену евиденцију. Према неким подацима, који су се могли прикупити, изгледа да су домаће потребе у казеину после рата углавном подмириване из увоза, поготову уколико се радило о квалитетном производу. Увоз казеина после рата кретао се овако:

Година	Количина у кг	Вредност у дина
1950.	101.600	3,079.000
1951.	342.200	12,944.000
1952.	203.050	29,618.000
1953.	78.801	11,406.000
1954.	16.500	2,142.000*

О увезеним количинама казеина до 1950. нема званичних података. Највеће количине казеина наша је земља увезла из Аргентине, Данске и Холандије. Само Аргентини је исплаћено на име увоза казеина после рата преко 16 милиона девизних динара.

Анализирајући кретање увоза казеина после рата и домаћу потрошњу, поставља се питање: колика је домаћа производња казеина? На ово питање прилично је тешко одговорити, јер такође не постоје срећени подаци ни о производњи казеина нити о постојећим капацитетима за производњу казеина. Таквих података није било ни пре рата. Отуда се и за предратни период може претпоставити, да су потребе у казеину подмириване из увоза, с том разликом, што су ондашње потребе биле куд и камо мање и што су се свакако односиле највише на дрвну индустрију. Данас су се те потребе свакако удвостручиле не само код дрвне индустрије, него и код осталих грана прерађивачке индустрије.

Ипак после рата покушале су неке установе да једном анкетом прибаве податке о постојећим капацитетима производње. Према службеним подацима, који су прикупљени 1949/50. г., организована производња казеина постојала је само на територији НР Србије, Хрватске и Словеније. Према тим подацима регистровани су следећи капацитети:

на територији НР Хрватске	750 кг	за осмочасовно радно време
„ Словеније	320 кг	„
„ Србије	300 кг	„

Укупна дневна производња је: 1.370 кг

У горње капацитете исказани су сви погони, па и они са најпримитивнијом прерадом. Из тога произлази, да се главна производња казеина обављала лети. Прво зато што зими није било довољних количина вишкова млека, који би се прерађивали у казеин, и друго зато, што мање више сви ти погони користе сунчане дане за сушење казеина, пошто нису снабдевени посебним уређајима за вештачко сушење. Иако се сушењем на сунцу не добија лошији квалитет, ипак се таква производња казеина не може сматрати индустријском прерадом стандардног квалитета. На бази ових капацитета наша производња казеина износила би око 125.000 кг. годишње (за 3 месеца производње).

Међутим, према неким подацима о производњи казеина, који су прикупљени за послератни период, та производња изгледала би овако:

Произвођачи	К о л и ч и н а у к г				
	1950	1951	1952	1953	1954*
НР Хрватска	38.800	43.700	155.700	199.400	111.200
Словенија	нема података	4.900	16.500	59.200	95.200
Србија	„	нема подат.	4.000	40.500	30.500
Свега:	38.800	48.600	176.200	299.100	236.900

Ови подаци о производњи казеина добијени су непосредно од произвођача, као одговор на анкету, коју је спроводио Институт за млекарство о питању сређивања евиденције о млечним производима. Отуда није искључено, да постоје и непријављени произвођачи или нетачно пријављивање по годинама производње, али се ипак у крајњој линији ови подаци могу узети доста тачни.

Упоредбујући податке о домаћој производњи казеина за период 1950—1954 г. са увезеним количинама истог раздобља, удара у очи, да је увоз казеина почев од 1951 г. у сталном паду, док је с друге стране очигледно да је домаћа производња у сталном порасту. Такво кретање најбоље илуструју подаци за 1953 г. како о увозу тако и о производњи. Те године домаћа производња казеина износила је око 300.000 кг, што претставља знатно већу количину него што су биле наше потребе за увозом у свим послератним годинама, сем 1951 г. када је увезено нешто више казеина (342.200 кг). Свакако ће стање у погледу увоза и домаће производње до краја 1954 г. бити још повољније у корист домаће производње.

Према томе, по свему судећи нама се чини, да би у погледу квантитета наша домаћа производња казеина задовољила наше потребе. Остаје отворено питање квалитета казеина из домаће производње. И на ово је питање тешко дати прецизан одговор. Пре свега, као што је познато, техничка опремљеност наших погона и стручна спрема њихових кадрова не даје довољно самопоуздања да би се могао очекивати првокласан квалитет. С друге стране је чињеница, да код нас не постоје стандарди за казеин, према којима би се усмеравала производња и оријентисало домаће тржиште. Отуда је и квалитет казеина домаће производње прилично неуједначен и у многоме зависан од погона производње. И не само то, него интересантна је чињеница, што поред неуједначеног квалитета постоје и подељена мишљења произвођача о класификацији квалитета или упоређења између страног и домаћег квалитета.

Ради оријентације навешћемо неколико резултата извршених анализа и техничких услова, који се постављају на квалитет казеина.

Стање увоза и домаће производње за 1954 г. исказано је закључно са месецом августом. Вредност увоза обрачуната је према званичном курсу Народне банке за дотични период.

Опис	Технички услови према прописима бив. Мин. инд. НРХ од 1949. године	Услове, које поставља је дан ол већих потрош. дрв. неиндустрије	Подаци из анализе казеина, према којој се увози казеин из Аргентине	Подаци о казеину домаће производње
боја	бледо до светло жута	румено бела	кристално бела	светло жута
спољни изглед	чист	чист	чист	чист
мирис	на млеко	на млеко	природан	на млеко
влага	максимум 12%	9,2%	9,8%	7,8%
пепео	максимум 4%	2,8%	2,94%	2,95%
маст	максимум 1,5%	1,25%	0,9%	1,35%
топливост	потпуна	потпуна	потпуна	потпуна

* Стање увоза и домаће производње за 1954 г. исказано је закључно са месецом августом. Вредност увоза обрачуната је према званичном курсу Народне банке за дотични период.

Неоспорно је, да се на основу једне анализе казеина из домаће производње не може извести закључак да ли квалитет казеина домаће производње задовољава потребе тржишта или не, тим пре, што се ради о казеину, који је произведен у Творници за производњу млека у праху у Осиеку, која је опремљена посве новим уређајима. Па и поред тога, у погледу основне садржине (процента масти и пепела) овај казеин не одговара у погледу квалитета нити у поређењу са иностраном робом нити са условима, које поставља потрошач дрвне индустрије. Но то још увек не значи да се домаћа производња казеина не троши за потребе домаћег тржишта. Иако немамо сигурне податке о томе, колико је домаћа производња казеина задовољила унутрашње тржиште квалитетом, ипак према кретању увоза може се закључити да су се многи потрошачи већ досада оријентисали на домаћу производњу.

Према томе, да би индустријска производња казеина задовољила домаће тржиште у потпуности, нужно се намећу две ствари:

1) омогућити увоз сепаратора, јер се не производе у домаћој индустрији, и

2) увести ограничење увоза ради заштите домаће производње.

У погледу увоза сепаратора чини нам се да би извесну помоћ млекарским погонима могла да пружи и индустријска предузећа и потрошачи казеина, који увоз казеина плаћају у девизама. Зар се не би могли за те износе набавити потребни сепаратори, који би се кроз производњу казеина далеко боље и рентабилније амортизовали? Млекарски погони тешко долазе до девиза, којима би набављали сепараторе, од чега углавном зависи квалитетна производња казеина.

Што се тиче увозног фактора на казеин, он и данас постоји и износи 1,5 за 1954 г. Ради заштите домаће производње овај би фактор требало нешто повећати. Колико би он стварно требао да износи, то би требало да прикаже посебна калкулација стварних трошкова домаће производње казеина, на основу које би се установио увозни фактор рачунајући, да би он био за 25—30% скупљи него домаћа производња.

Темпо развоја наше прерађивачке индустрије, а нарочито развоја најновије гране хемијске индустрије (пластична маса) намеће, да се питање домаће производње казеина мора правилно решити, како би се обезбедила сировинска база читаве прерађивачке индустрије, па и производња казеинских пластичних маса.

Вет. К. Филипић, Загреб

О ХИГИЈЕНИ КРАВА МУЗАРА У ВРЕМЕНУ ЗАСУШЕЊА, ТЕЛЕЊА И ПОЧЕТКА ЛАКТАЦИЈЕ

Произвоња већих количина млијека ставља врло велике захтјеве на организам крава музара. Већ и умјерена годишња млијечност од 2.000 кг значи, да музара мора с млијеком излучити преко 250 кг суве твари, — а то је више, него што суве твари има у једном просјечном закланом говеду, тешком 420 кг! Узмемо ли на ум ову чињеницу, бит ће нам разумљиво, да количина млијека, коју крава даје у појединим раздобљима своје музности, зависи не само о њеној производној способности и прехрани, него прије свега о томе, како и колико јој је сточар умιο очувати ову производност. Искуство је показало, да ће музара, ако је пустимо да пресуши шест недјеља или два мјесеца, дати више млијека у новом периоду музности, него ако је непрекидно муземо. Хигијена држања музара у то вријеме, па у вријеме телења и почетка лактације нарочито је важна, јер помаже, да музаре стеку потребну физичку кондицију и да организам припреме за производњу у идућој години.